

A honvédelem geoinformációs támogatása*

Tóth László mérnök ezredes, szolgálatfőnök
Magyar Honvédség Geoinformációs Szolgálat

**Elnök Úr! Tisztelt Vándorgyűlés!
Hölgyeim és Uraim!**

A Magyar Honvédség Geoinformációs Szolgálat szolgálatfőnökeként magam és a kilencvenéves fennállását idén februárban ünneplő katonai térképész szolgálat valamennyi tagja nevében köszöntöm a Vándorgyűlés résztvevőit.

Köszönöm a felkérést és a részvételi lehetőséget.

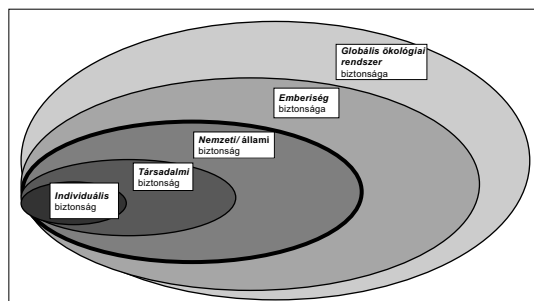
1. Bevezetés

A XXI. század elejére az emberiség eljutott arra a felismerésre, hogy a globális kérdések (biztonság megteremtése; ellátás optimalizálása: erőforrások, termelés, fogyasztás; információ-robbanás feloldása; szabványosítás) megoldása elengedhetetlen. A két- és többpólusú (nyugat és kelet, kapitalista és szocialista tábor, harmadik világ) világ felbomlása után megkezdődött a régi integrációk átalakulása és újak létrejötte. Megindult az egységesítés, szabványosítás, bizonyos területen az összefogás (munkamegosztás).

A XXI. század legnagyobb kihívásait a nemzetközi terrorizmus, a tömegpusztító fegyverek alkalmazásának lehetősége, a regionális konfliktusok és a nemzeti érdekek államhatáron kívül eső területeken való fenyegetése jelentik. Jelenleg

* A Nyíregyházán, 2009. július 02–04. között tartott Vándorgyűlés nyitó plenáris ülésén elhangzott előadás szerkesztett változata

1. ábra A biztonság kérdésköre
(Forrás: Kiss Zoltán László)

még nem jelent konkrét fenyegetést, de nem elhanyagolható a jövőre nézve a globális felmelegedés következtében bekövetkező, valamint a hagyományos energiahordozók, az ivóvízkészlet csökkenése miatt kialakuló társadalmi, gazdasági változások hatása.

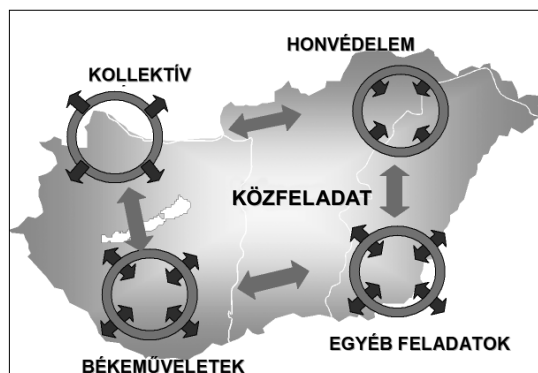
Cél az egészséges életkörülmények megteremtése minden ember számára. Ennek feltétele (összetevője) a *biztonság* (1. ábra).

A Magyar Köztársaság a nemzetközi szervezetekhez való csatlakozással, védelmi szervezeteinek átalakításával igyekszik megfelelni ezeknek a kihívásoknak. Ennek szerves részeként kerültek kialakításra a Magyar Honvédség geoinformációs támogatását végrehajtó szervezetek, alegységek és beosztások a Honvédelmi Minisztériumban és a Magyar Honvédségben.

2. A Magyar Honvédség feladatai

A honvédelmi célok elérése az alábbi fő feladatsorozatban foglaltak teljesítésén keresztül valósul meg (2. ábra):

- Magyarország fegyveres védelme* (Washingtoni Szerződés 3. cikkelye szerinti országvédelem);
- a Szövetség fegyveres védelme* (Washingtoni Szerződés 5. cikkelye szerinti kollektív védelem);
- nem az 5. cikkely szerinti válságreakáló műveletek* (a nemzetközi műveletekben három kontinensen, 13 országban 17 helyőrségben vagyunk szerte a világban);

2. ábra A Magyar Honvédség feladatköre
(Forrás: Lakatos László)

d) egyéb feladatok

- a katasztrófavédelem feladataihoz való hozzájárulás, tűzrendészeti feladatok; kutatás-mentés,
- közfeladatok végzése, hatósági feladatok,
- nemzetgazdasági igények kielégítése, állami topográfiai térképek, adatbázisok biztosítása.

3. Gondolatok a geoinformációs támogatásról

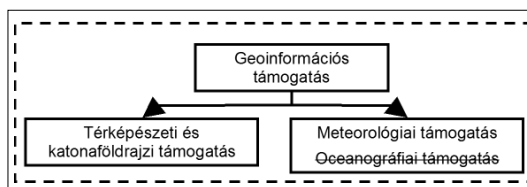
A Geoinformációs támogatás a katonai szervezetek feladataihoz szükséges térképészeti, katonaföldrajzi és meteorológiai anyagok tervezésével és biztosításával kapcsolatos tevékenységek és rendszabályok összessége, amely magába foglalja a geoinformációs anyagok és adatok előállítását, beszerzését, a Magyar Honvédség, illetve a NATO szövetséges szervezeteihez történő időbeni eljuttatását, valamint az anyagok használatára történő felkészítést.

A) A támogatási feladatok felosztása

2007 előtt

- térképészeti (biztosítás) és katonaföldrajzi támogatás¹,

¹ A térképészeti és katonaföldrajzi támogatás a katonai szervezetek feladataihoz szükséges térképészeti és katonaföldrajzi anyagok tervezésével és biztosításával kapcsolatos tevékenységek és rendszabályok összessége, amely magába foglalja a térképészeti és katonaföldrajzi anyagok előállítását, beszerzését, a Magyar Honvédség, illetve a NATO szövetséges szervezeteihez történő időbeni eljuttatását, valamint az anyagok használatára történő felkészítést.

3. ábra A környezeti információs támogatás magyar értelmezése
(Forrás: Koós Tamás)

az MH Térképész Szolgálat a térképész, illetve a térképellátó csapatbeosztású állomány, és a HM Térképészeti Kht. közreműködésével hajtotta végre;

- meteorológiai támogatás², az MH Meteorológiai Szolgálat a meteorológus csapatbeosztású állomány közreműködésével hajtotta végre.

2007-től

A magyar terminológia szerint a Geoinformációs támogatás magába foglalja a Térképészeti és katonaföldrajzi támogatást és a Meteorológiai támogatást.

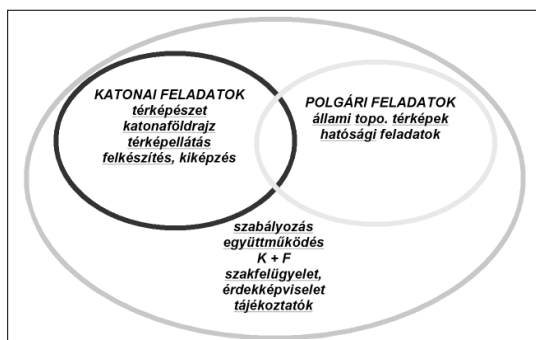
- geoinformációs támogatás, Az MH Geoinformációs Szolgálat a térképész, a térképellátó, illetve a meteorológus csapatbeosztású állomány, és a HM Térképészeti Kht. közreműködésével hajtja végre (3. ábra).

Az alapvetően szakmai tevékenységet folytató katonai szervezetek több olyan „civil” (szakigazgatási, hatósági, adatszolgáltatási, együttműködési stb.) feladatot is ellátnak, amelyek szorosan nem tartoznak a katonai szervek és szervezetek részére nyújtott támogatás (biztosítás) körébe, de ezek végzése összefügg a „katonai” feladatok hatékonyabb végrehajtásával.

4. Térképészeti és katonaföldrajzi támogatás

A Magyar Honvédség térképész szolgálatának feladata (ez volt a múltban is) védelmi/biztonsági szervek térképészeti anyagokkal, adatokkal és katonaföldrajzi információkkal való ellátása, használatukra való felkészítés, szakmai kutatási tevékenység végzése, nemzetközi kapcsolatok fenntartása, szakigazgatási, szakfelügyeleti, illetve hatósági feladatok ellátása (4. ábra).

² A meteorológia művelésével összefüggő mindazon feladatok összessége, amelyek lehetővé teszik a meteorológiai alainformációk és produktumok felhasználásában érintett szervezetek és személyek adekvát meteorológiai tájékoztatását.

4. ábra A katonai térképészet feladatköre
(Forrás: Szalay László)

Röviden ismertetem a katonai térképészet feladatait:

- *térképészet–térinformatika:*
 - analóg térképek, digitális térképészeti/térinformatikai adatbázisok előállít(ta)tása, naprakészen tartása,
 - hazai és nemzetközi térképészeti programokban való részvétel (MTP³/ Vtopo-25, MGCP⁴, ERM⁵);
- *katonaföldrajz:*
 - katonaföldrajzi információk, leírások, multimédiás anyagok készítése, naprakészen tartása (hazai, határközeli, missziós, forró területekről);
- *műholdas navigáció, -helymeghatározás:*
 - a szakterület nyomonkövetése, felkészítés végzése;
- *térkép-, térképanyag ellátás:*
 - térképészeti és katonaföldrajzi anyagok és adatbázisok, térképészeti eszközök és szakanyagok eljuttatása a felhasználóhoz,

³ Magyar Topográfiai Program honvédelmi szegmense (VTOPO-25) végrehajtása megfelelő alapot biztosít a NATO-előírásoknak megfelelő térképészeti anyagok, térinformatikai adatbázisok előállítására, az európai integrációs elvárások kielégítésére, a HM felelősségi körébe tartozó állami topográfiai térképeket és adatbázisok előállítására.

⁴ A Multinational Geospatial Co-production Program (MGCP) – Többnemzeti Térinformatikai Együttműködési Program 2003 áprilisában az USA NGA (Amerikai Térképészeti Felderítő Hivatal) kezdeményezésére indult el.

⁵ Az EuroRegionalMap (ERM) projekt, az EuroGeographics – mint az európai térképész szervezetek képviselőjének – kezdeményezésére jött létre 2001-ben. Az ERM 1 : 250 000-es méretarányú térinformatikai adatbázis, amely az európai országok térképész szervezetei (NMA = National Mapping Agency) meglévő országos adatbázisainak harmonizációján alapul.

- szükség szerint része a Befogadó nemzeti támogatás (Host Nation Support) is;
- *a HM Térképészeti Kht. szakmai felügyelete*⁶:

A HM Térképészeti Kht. alapvető feladata a honvédelmi miniszter felelősségi körébe tartozó állami alapfeladatok és állami alapmunkák végzése, illetve végeztetése, állami alapadatok és térképek őrzése, kezelése és szolgáltatása.

Az MH Geoinformációs Szolgálat irányítja és felügyeli a HM Térképészeti Kht. szakmai tevékenységét;

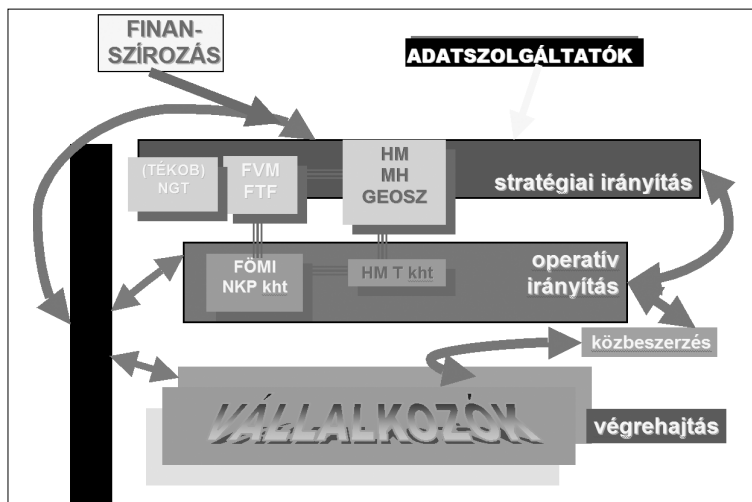
- *felkészítés/kiképzés/kamarai jogkör gyakorlása:*
 - a végrehajtó térképész (topografus, kartografus) állomány, illetve a felhasználók felkészítése,
 - az MH geoinformációs szakterületet érintő képzési követelmények kidolgozása, a képzések szakmai felügyelete;
- *állami topográfiai térképek előállítása és szolgáltatása:*
 - a földmérési és térképészeti tevékenységről szóló 1996. évi LXXVI. törvénynek megfelelően az 1:10 000-nél kisebb méretarányú állami topográfiai térképek és adatbázisok előállítása, szolgáltatása és naprakészen tartása;
- *K + F:*
 - a szakterületen folyó fejlesztési irányok és eredmények nyomonkövetése, kutatási és oktatási tevékenységben való részvétel;
- *egyéb:*
 - védelmi érdekek képviselete:
 - ♦ a szakterület (katonai térképészet) képviselete hazai és nemzetközi szakmai fórumokon,
 - ♦ az MH képviselete a NATO és az EU szakmai szervezeteiben mind a katonaföldrajz és térképészet, mind a meteorológiai szakterület vonatkozásában,
 - ♦ az ország térképállításának tervezésénél,
 - ♦ hatósági feladatok végzésekor;
 - együttműködés:

⁶ A 35/2000. (XII. 20.) HM rendelet 2. §. (3). bekezdés szerint a HM védelmi célú térképészeti termékek előállításáért felelős termelő és szolgáltató szervezete.

- ◆ szakmai együttműködés hazai és külföldi; katonai és polgári szervezetekkel és szervekkel,
- ◆ szakmai megállapodások megkötése, illetve előkészítése;
- hatósági feladatok:
 - ◆ állami alapadatok védelme,
 - ◆ honvédelmi célú tájékozási hálózat védelme,
 - ◆ mérőkamerás légifelvételzés felügyelete,
 - ◆ térképészeti termékek minőségi (állami) átvétele,
 - ◆ minősített térképészeti információk védelme;
- katonai térképészet történet:
 - ◆ a magyar térképészet, a magyar katonai térképészet,
 - ◆ katonatérképész elődök,
 - ◆ térképészeti felmérések, programok,
 - ◆ szakmatörténeti múzeum fenntartása;
- hagyományok:
 - ◆ a katonai térképészet és katonaföldrajzi szakmai kultúra megőrzése, továbbvitele.

5. A térképészeti és katonaföldrajzi támogatás végrehajtásának szereplői

A *megrendelő* (beruházó) megfogalmazza (a „téradat” követelményeit: mit, milyen, mikorra, hogyan és mennyiért készüljön el), pályáztatja, majd megrendeli a feladatot, megteremti a finansziális feltételeket (5. ábra).

5. ábra Térképészeti és katonaföldrajzi támogatás szereplői

A *kivitelező* (végrehajtó) meghatározza a technológiai folyamatot (előkészítés: számbavétel, tervezés, erőforrások, papírmunka; mérés végrehajtása; feldolgozás; minőségbiztosítás; dokumentáció; végtermék átadása). Előteremti a szükséges erőforrásokat (anyag, eszköz, energia, ember, szolgáltatás, pénz). Létrehozza a szervezeti keretet. Végrehajtja a feladatot.

A kivitelező és a megrendelő között megtörténik az átadás-átvétel, az esetleges hibák kijavítása. A *tulajdonos/adatgazda* átadja a minősített „térképművet” a *szolgáltatónak*, aki lehetővé teszi annak felhasználását.

A *felhasználók* visszajelzése szolgáltatja a valós információt a használhatóságról és a minőségről (vigyázat: időtényező!). Karbantartás, felújítás vagy újfelmérés elengedhetetlen.

A nagyobb, fejlettebb, pontosabb tudással, technikával-technológiával rendelkező *utódok* (objektív vagy szubjektív) értékelése minősíti az elődök munkáját.

A térképészeti és katonaföldrajzi támogatás végrehajtásánál elengedhetetlen az egész rendszert (megrendelő – végrehajtó – szolgáltató – karbantartó – felhasználó) egységében vizsgálni.

A Vándorgyűlés résztvevőinek köszöntésekor tulajdonképpen a Térképészeti és Katonaföldrajzi Támogatás szereplőit is köszöntöttem egyben. A megrendelőket, a felhasználókat, a megvalósítás irányítóit és végrehajtóit, eszközöket, szolgáltatásokat, tapasztalatot kínálókat, és remélem a szükséges erőforrások biztosítóit.

6. Összefoglalás

Dolgozzunk együtt azokon a területeken, ahol feladataink találkoznak.

Mivel ezt (mint ma este is) nem mindig lehet egy jó vacsora és egy pohár jó magyar bor elfogyasztása mellett megtennünk, így a feladatok, a felelősség és a hatáskörök meghatározását jogszabályok, szakmai szabványok és szabályzatok megalkotásával, a tapasztalatok megosztásával, a hagyományok folytatásával kell megtennünk.

Bevezetőmben már említettem egy évfordulót. Meg

kell említenem az ország egész területére új, fototopográfiai módszerrel előállított katonai topográfiai térképmű létrehozásának ötvenedik évfordulóját. A felmérésre 1953 és 1959 között került sor. Ez a térképmű mind tartalmát, mind pontosságát illetően egyenértékű volt a hasonló európai térképekkel. Teljessége miatt akár nevezhető a magyarországi negyedik katonai felmérésnek is.

A Vándorgyűlésnek jó munkát, a résztvevőknek jó időtöltést kívánok.

IRODALOM

1. *Alabér László*: A Magyar Topográfiai Program végrehajtásával kapcsolatos tanulmányok, döntés előkészítő anyagok, jelentések (MH TÉHI, Budapest, 1998–1999)
2. *Detrekői Ákos – Szabó György*: Bevezetés a térinformatikába (Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 1995)
3. *Szabóné Szalánczi Erika*: Digitális topográfiai térképek előállításának minőségbiztosító modelljének kidolgozása az ISO 9001 feltételrendszer szerint (szakdolgozat) (BME Mérnök-továbbképző Intézet, Budapest, 1999)
4. *Tóth László*: Csapatok geodéziai biztosításának logisztikai kérdései (kutatási tanulmány) (MH TATI, Budapest, 1995)
5. *Tóth László*: Gondolatok a GIS létrehozásáról Műszaki – történeti tanulmány (BME, Budapest, 1998)
6. *Koós Tamás*: Térképészeti és katonaföldrajzi támogatás – Geoinformációs támogatás (ZMNE

KLHK Kari tudományos találkozó „2008”, 2008. 04. 17.)

7. *Szenes Zoltán*: Katonai kihívások a 21. század elején (előadás a Magyar Hadtudományi Társaság 2005. november 3-án tartott *A katonai erő újszerű alkalmazása a 21. század elején* című szakmai-tudományos konferenciáján) http://www.zmne.hu/kulso/mhht/hadtudomany/2005/4/2005_4_5.html

Geoinformation support for national defence Tóth, L.

Summary

The chief of the Geoinformation Service HDF greeted the participants of the itinerary congress.

By way of preliminary he spoke about the connections among security and geographic information system as well as geoinformation support.

Further he described the main tasks of the Geoinformation Service, missions of geoinformation support (cartographic, and military geographic as well as meteorological support) and their executive organizations; cartographic and military geographic tasks of the Hungarian Defence Forces (map works, cartographic programs, services, official tasks, cooperation between the civil and military cartography).

Finally he mentioned the fiftieth anniversary of the military topographic map work had been produced over the whole territory of the country with modern phototopographic method. He ended by wishing the congress further efficient work.

Tájékoztatjuk kedves olvasóinkat,
hogy a Magyar Földmérési,
Térképészeti és Távérzékelési Társaság
programjairól, híreiről
rendszeresen tájékozódhatnak honlapunkon is.

www.mfttt.hu

MFTTT vezetőség

